

اولین همایش ملی معماری، مرمت، شهرسازی و محیط زیست پایدار ۲۸- شهریور ۱۳۹۲

بررسی تطبیقی میزان توجه به طراحی معابر شهری جهت عبور افراد عام و خاص در ایران و اروپا

عطیه فقیه حسینی^۱ ندا ضیاءبخش^۲ هنگامه ساعی مجد^۳

ati_67_f@yahoo.com

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب

Ms. Student, architecture Department, Islamic Azad University, West Tehran Branch

ziabakhsh@riau.ac.ir

۲- استادیار و عضو هیات علمی، دانشکده معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن

Assistance professor, architecture department, Islamic Azad University, Roudehen Branch

henysaei@yahoo.com

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب

Ms. Student, architecture Department, Islamic Azad University, West Tehran Branch

چکیده

عبارت زندگی پیاده در شهر، عبارتی بس غریب است که متاسفانه سالیان درازی است در ایران معنا و مفهوم خود را از دست داده است. عدم توجه به ویژگیهای حرکتی نابینایان، معلولان و کودکان، عدم وجود مقررات ساختمانی برای کارگاههای فعال از سوی سازمانهای ذیربط جهت منع ایجاد سد معبر در پیاده روها، عدم توجه به نحوه طراحی معابر پیاده از نظر نحوه قرارگیری تاسیسات برقی و پستهای مخابراتی، عدم استفاده مناسب از مصالح متنوع حسی جهت عبور نابینایان، عدم انتخاب عرض مناسب جهت عبور معلولین و کودکان (بالاخص با کالسکه) و ... از جمله معضلات موجود در معابر شهری ایران به خصوص تهران است که هر عابر پیاده ای را جهت ادامه مسیر، به حضور در مسیر سواره تشویق می

نماید. این مقاله بر آن است تا با بررسی تطبیقی پیاده روهای ایران و شهرهای موفق اروپا در امر احترام به عابر پیاده، به ارائه راهکارهای ساده و کاربردی جهت بهبود زندگی پیاده در شهر بپردازد. شیوه پژوهش در این مقاله از نوع کتابخانه‌ای و مشاهدات میدانی نویسندگان مقاله از شهرهای ایران و اروپا می باشد.

کلمات کلیدی: پیاده، سد معبر، طراحی معبر، افراد عام، افراد خاص

مقدمه

از آنجایی که شرایط مطلوب زیستی، حق هر موجود زنده بالاخص انسان در هر جامعه‌ای می باشد، در نتیجه فراهم نمودن ضروریات این معیشت از الزامات محسوب می شود. از جمله این الزامات، وجود بستر مناسب شهری با تفکیک حرکت پیاده از وسایط نقلیه در شهرها برای اقشار مختلف جامعه از قبیل سالم، کودک و معلول است که متأسفانه در ایران به این امر کمتر توجه شده است. با ساخت اتومبیل و جابجایی آن در سطح معابر، بحث چگونگی عبور پیاده و عدم برخورد با سواره به ویژه در مناطق شهری مطرح گردید. جوهر برنامه ریزی و طراحی فضای پیاده، در این جهت قرار دارد که حرکت و رفتار وسایل نقلیه با نیازهای انسان و زندگی اجتماعی شهر سازگار شود و امنیت و آسایش از دست رفته در برابر هجوم اتومبیل، دوباره به شهر برگردد. هدف این است که از طریق آرام سازی، روان سازی و رام کردن حرکت اتومبیل‌ها، تا اندازه‌ای حقوق ضایع شده انسان اعاده شود و کارکردهای اجتماعی و فرهنگی و زیباشناختی فضاهای شهری دوباره احیا گردد. (پورجعفر، ۱۳۸۶: ۵۴) تجارب جهانی نشان می دهد که برنامه ریزی و طراحی پیاده رو زمانی موفق خواهد بود که علاوه بر عوامل کالبدی، شرایط اجتماعی و فرهنگی و حتی الگوهای رفتاری مردم شهرنشین نیز در نظر گرفته شود. (فراهانی، ۱۳۸۲: ۳۹)

تاریخ ساخت اولین پیاده روها در ایران دقیقاً معلوم نیست. ولیکن پس از جنگ جهانی دوم در بازسازی شهرهای اروپایی، اولین گذرگاههای پیاده احداث گردید. (رادپویا، ۵۶: ۱۳۷۲) در سالهای اخیر طرحهایی از طرف سازمانهای ذیربط و مشاوران خصوصی در این رابطه ارائه گردیده است که از جمله این طرحها، "آیین نامه مجموعه ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری در خصوص معلولین" مورخ ۱۳۶۸/۳/۸ می باشد. اگرچه در طرحهای اولیه به حضور موثر پیاده در شهر توجه گردیده است، ولی به جز چند منطقه کوچک، در بقیه نقاط این طرحها به خوبی اجرا نشده اند. این مقاله قصد دارد تا با بررسی وضعیت پیاده در ایران، به طور کلی دو دسته از افراد جامعه شامل افراد عام و خاص مورد توجه قرار دهد. افراد عام شامل افراد سالم جامعه از نظر جسمی - حرکتی می باشند و افراد خاص به افرادی اطلاق می شود که یا دارای محدودیت جسمی - حرکتی می باشند و یا در دسته کودکان قرار دارند که در مواردی نیازمند استفاده از وسیله کمک - حرکتی می باشند. اطلاعات میدانی و مشاهده‌ای مربوط به شهرهای اروپایی در این مقاله توسط نگارنده اول صورت پذیرفته است. البته لازم به ذکر است که علاوه بر بحث مناسب سازی فیزیکی در معابر، وجود سلسله آموزشهای همگانی و بستر